

est, qui serm. 8. et 44. de verbis Apostoli, scripsit, verba illa: *Solvite illum, et solve abire*, ad discipulos dicta a Christo fuisse; quod idem non semel repetit Gregorius, homil. 26. in Evangelia.

Sed quo argumento, quæso, Calvinus Augustinum et Gregorium mentitos esse convincet? siquidem in Evangelio tantum legimus: *Dixit eis, solve illum etc.* neque aliquid præcedit, unde certo colligamus, illud pronomen, eis, non referri ad discipulos.

Videtur autem illud, eis, ad eos referri, quibus paulo ante dictum est: *Tollite lapidem*, iisdem enim dixit: *Tollite lapidem, et, Solve eum*. Porro: *Tollite lapidem*, dixit circumstantibus, non exprimendo hos aut illos; sic enim legimus, *Aut Jesus: Tollite lapidem*. Domino autem absolute præcipiente aliquid circumstantibus, certe credibile est, discipulos, aut solos, aut cum primis obediisse. Quare licet ex Evangelio non possit certo colligi, qui Lazarum solverunt; tamen magna conjectura est, Apostolos fuisse.

Neque huic expositioni repugnat Chrysostomus, autsi qui sunt alii, qui in factum aliis quibusdam præter Apostolos tribuunt. Potuit enim fieri, et credibile est ita factum esse, ut Domino jubente multi simul accurrerent, tum ex Apostolis, tum ex aliis, et hi conjunctis viribus lapidem sustulerint, ac deinde alii manus Lazari, alii pedes solverint, alii velamen ex facie detraxerint, alii reliquum corpus expederint: neque ex hoc, quod Apostoli cum aliis Judæis Lazarum solverint, aliquid detrahitur de magnitudine miraculi.

Atque hæc dicta sint de calumnia mendacii; nam alioqui ad rem nostram nihil refert, utrum Apostoli, an alii quidam Lazarum solverint: ut enim hæc Lazari solutio figura sit Absolutionis sacerdotalis, satis est, si ii, qui Lazarum solverunt, in ea re ministri Christi fuerint, et Christo jubente id fecerint. Hoc enim contendimus, eos duntaxat potestatem habere peccata remittendi, quibus id Christus mandavit: quemadmodum ii soli Lazarum de monumento prodeuntem solverunt, quibus Christus dixerat: *Solve eum*. Quare S. Augustinus tract. 49. in Joannem nominat discipulos, sed generatim, ministros, cum de illis agit, quibus Christus dixit: *Solve eum*.

Addit postremo Calvinus aliam allegoriam

(1) Act. XIX, 48.

hujus explicationem: « Sed demus, inquit, hoc dictum discipulis: quid tum obtinebant? Dominum dedisse Apostolis solvendi potestatem. Quanto aptius, et magis dextre hæc allegorice tractari poterunt, si dicamus, hoc symbolo Deum voluisse fideles suos instituire, ut solverent a se suscitatos: hoc est, ne in memoriam peccata revocarent, quæ ipse oblitus esset: ne ceu peccatores damnarent, quos ipse absolvisset: ne adhuc exprobrarent, quæ ipse condonasset; ne ubi misericors ipse esset, et ad parcendum facilis, ipsi ad puniendum severi, et morosi essent? certe nihil ad ignoscendam flectere nos magis debet, quam Judicis exemplum, qui se nimium rigidis et inhumanis implacabilem fore minatur. Eant nunc et allegorias suas venditent. » Hæc ille.

Quæ sane explicatio nihil est mirum, si nulli veterum Patrum in mentem venerit, cum ineptissima sit. Nam quod Patres dicunt, per mortuum significari peccatorem; per excitationem, conversionem, per egressionem ex monumento, confessionem; per vincula, peccata; per solutionem, remissionem; id totum et maximam habet signi cum re significata similitudinem, et ex Scripturis sanctis confirmari potest. At quod Calvinus dicit, nullum habet neque in Scripturis, neque in rei similitudine fundamentum. Quis enim usquam legit, non exprobrare, aut non recordari, esse solvere? aut quis sanus diceret, non exprobrare esse solvere, cum solvere sit aliquid agere, non exprobrare sit non agere? Sed his nugis omissis, ad alia veniamus.

CAPUT IV.

Confirmatur eadem veritas ex aliis locis novi Testamenti.

Diximus hæcenus de figuris, quæ Confessionis institutionem præcesserunt: nunc de usu, commendatione, atque exhortatione, quæ institutionem consecuta sunt, breviter dicemus.

Primus igitur locus habetur in Actis Apostolicis, cap. 49 (1), ubi sic legimus: *Multi credentium veniebant, confitentes, et annuntiantes actus suos: multi autem ex eis, qui erant cu-*

riosa seclati, contulerunt libros, et combusserunt coram omnibus.

Hic locus accipiendus est in primis de confessione fidelium post Baptismum; illi enim proprie dici solent credentes, ut patet Actor. 3. 4. et 5. 1 Thess. 1. et alibi: neque hoc negant adversarii. Deinde loquitur Scriptura de confessione peccatorum in specie, ut ex illis verbis colligitur: *Confitentes actus suos*. Denique agitur hoc loco de confessione facta non soli Deo, sed etiam homini: nam ad Paulum veniebant, ut confiterentur actus suos. Et quoniam eo tempore nulla extabat Ecclesiæ constitutio de confessione peccatorum facienda, id sequitur, ut ab ipso Christo ejusmodi Confessio fuerit instituta.

Sed occurrit in primis Lutherus, qui in sua versione, per actus, miracula intelligenda esse docuit: quem secutus est Joannes Brentius, in commentario hujus loci.

Sed hanc expositionem non solum rejicit communis Catholicorum consensus, et ipsius etiam venerabilis Bedæ, in cap. 1. Marc, sed multo maxima pars adversariorum, ut Melancthon, Calvinus, Beza, Bullingerus, Sarcerius in Acta Apostolorum, et Illyrius Centur. 1. lib. II cap. 4. col. 347. et Kemnitius in 2. par. Exam. pag. 987. Deinde inauditum est; ut miracula dicantur actus nostri, cum sint opera plane divina: multo etiam absurdus est, ut confiteri actus suos, sit, jactare miracula a se facta. Adde, quod causa hujus Confessionis, Luca teste, fuit ingens quidam terror ex divina ultione in eos, qui abutebantur nomine Jesu et Pauli ad quæstum: terror autem divinæ ultionis, ad confessionem peccatorum, non ad prædicationem propriæ laudis, homines impellere consuevit. Denique Syriaca editio disertis verbis reddidit, Offensas.

Kemnitius loco citato duas indicat solutiones ad nostrum argumentum. Una est, quod in hoc loco Actorum agatur de confessione generali, quæ Ephesii agnoscebant, actiones suas ad normam verbi Dei non congruere. Altera, quod in specie confessi sint aliqua peccata, per modum exempli, non tamen omnia.

Sed prima solutio facile refellitur. Nam in primis voces illæ, *actus suos*, satis indicant confessionem factam esse in specie: nemo enim proprie dici potest confiteri actus suos,

qui solum dicit se peccatorem esse. Deinde vox Annuntio, et græce ἀναγγέλλω, qua utitur hoc loco sanctus Lucas, significat distincte aliquid narrare: et in editione Syriaca habetur vox שָׂפָר, quæ idem significat quod Hebraicum שָׂפָר saphar: proinde recte verbi posset: *Numerantes peccata sua*. Denique unde cognovisset B. Paulus illos fuisse curiosa sectatos, adeo ut libros eorum comburi juberet, nisi in specie peccata sua confessi fuissent?

Altera solutio, quæ est etiam Calvini in Comment. Actor et Magdeburgensium Centur. 1. lib. II. cap. 4. col. 360. repugnat toti Scripturæ: ubique enim Scriptura, cum absolute de peccatis loquitur, de omnibus peccatis intelligi solet, et debet; et si liceret exponere de quibusdam, non de omnibus, absurdissima sententiæ in divinis litteris invenirentur. Dan 4. *Peccata tua elemosynis redime*. Matth. 1. *Ipse enim saltem faciet populum suam a peccatis eorum*. Matth. 9. *Confide fili, dimittuntur tibi peccata*. Luc. 7. *Remittuntur tibi peccata*. Luc. 11. *Dimitte nobis peccata nostra*. Joan. 1. *Eccæ qui tollit peccata mundi*. Actor. xxvi. *Abiit peccata tua, invocato nomine ipsius* (1). In his et aliis infinitis locis non ponitur signum universale, et tamen nemo dubitavit unquam, quin subintellexerit, et idem sit: *Peccata tua elemosynis redime*, et, *Omnia peccata tua elemosynis redime*. Quare secundum usum Scripturæ confiteri, et annunciare actus suos, nihil potest esse aliud, nisi, palam facere omnia sua peccata.

Præter hanc solutionem, quam breviter refutavimus libuit Calvino in comment. Actor, aliquot anticheses proponere, inter confessionem horum Ephesiorum, et Confessionem, quæ nunc est in usu apud Catholicos; ut videlicet ostenderet, nihil hunc locum Actorum ad rem nostram facere: « Hoc, inquit, semel legimus confessos esse: Papæ lex quotannis ut minimum repeti jubet. Isti sponte prodierunt: Papa necessitate omnes obligat. Lucas multos venisse dicit, non omnes: in lege Papæ nulla exceptio. Isti coram fidelium cœtu se humiliarunt: Papæ longe aliud mandat, ut clancularis surreptis in aures proprii Sacerdotis obmurmuret peccator. En quam dextre Scripturas ab profundis suas fallacias accommodet. » Hæc ille.

(1) Dan. IV, 24; Matth. I, 21; Matth. IX, 2; Luc. VII, 48; Luc. XI, 4; Joan. I, 29; Act. XXII, 16,

Sed has calumnias, plane leves, ac pueriles, nullo negotio dissolvemus. Nam etiamsi semel legamus Ephesios illos confessos, non lamem sequitur, non saepius id ab eis factum: alioqui fidem Ephesii, quia nunquam leguntur Baptismum aut Eucharistiam suscepisse, juxta dialecticam istam Calvini, nunquam Baptismum, aut Eucharistiam suscepissent.

Quod autem illi sponte prodierint ad confitendum, mirum videri non debet, tum quod nulla tunc exstaret lex de confessione certo aliquo tempore facienda, tum quod etiam nostro tempore plurimi extra tempus Paschale, in quo solo, lege Ecclesiastica confiteri tenentur, sponte sua prodeant ad Confessionem. Itaque etiamsi tunc lege cautum fuisset, ut quotannis omnes confiterentur, potuissent tamen Ephesii illi sponte ac libere ad Confessionem prodire.

Multos autem venisse ad Confessionem, non omnes, quid habet repugnantiae cum ea lege, quae jubet ut omnes quotannis ut minimum peccata sua confiteantur? neque enim lex omnes absolute includit, sed omnes qui conscientiam habent peccati lethalis, neque istos omnes quovis tempore obligat, sed tantum semel per annum. Quare si lex ista Ecclesiastica tempore beati Pauli vigisset, adhuc potuisset Ephesii quidam ad Confessionem faciendam accedere, quando non omnes accedebant.

Denique quod illi coram cœtu fidelium se humiliaverint, ex capite suo deprompsit Calvinus, non enim Lucas tale aliquid scripsit: *Multi, inquit, credentium veniebant, confitentes, et annuntiantes actus suos.* Utrum autem venerint coram cœtu fidelium, aut privatim, ad Paulum, aut aliquem alium, Lucas non dicit. Deinde nonne etiam Catholici hoc tempore coram cœtu fidelium se humiliant, cum in mediis basilicis, tota inspectante Ecclesia, ad sacerdotum pedes se abjiciant, licet Confessionem secreto exponant? Habes igitur quam dextre Calvinus antitheses suas ad calumnias pertexendas accomodat.

Secundus locus est, II Corinth. 5. in illis verbis: *Dedit nobis ministerium reconciliationis, et posuit in nobis verbum reconciliationis: pro Christo ergo legatione fungimur etc.* (1). Hæc verba ad potestatem Clavium pertinere, fatetur Joannes Calvinus lib. IV. Instit. cap. 1. §. 22. et tam publice, quam privatim apud

fideles baptizatos esse debere usum harum Clavium, libenter agnoscit. Ad profecto qui mittuntur legati cum potestate reconciliandi inimicos regis cum ipso rege, non possunt recte munere suo defungi, nisi cognoscant ex ipsis reis, quid egerint, quam graviter regiam majestatem læserint, quam satisfactionem persolvere sint parati etc. Quare potestas ista ministerialis reconciliandi eos, necessario fert secum potestatem cognoscendi causas reorum, atque adeo confessiones exigendi, et audiendi: neque enim Ministris licet pro arbitrio quoslibet etiam non auditos reconciliare.

Tertius locus habetur Jacobi 5. ubi S. Jacobus ad Confessionem cohortatur, dicens: *Confitemini alterutrum peccata vestra* (2); quæ cohortatio satis aperte indicat, Confessionem jam tum fuisse institutam, et quidem peccatorum, atque homini faciendam. Et satis aperte cohæret hæc sententia cum superioribus verbis, secundum Catholicorum explanationem. Nam paulo ante apostolus Jacobus monuerat ægrotos, ut Presbyteros quaeserent, a quibus oleo sancto cum precibus ungerentur, et adjecerat effectum illius sacre unctionis, et precum, futurum, ut allevaretur ægrotus, et sanaretur, et si in peccatis esset, ea illi remitterentur. Sed ne forte qui hæc legeret, existimaret illa etiam peccata lethalia, quorum homo conscientiam habet, per sacram unctionem posse deleri, subjunxit: *Confitemini alterutrum peccata vestra*; non enim sacra unctio peccata lethalia remittit, quorum aliqui conscientiam habet, cum ea per Confessionis Sacramentum purganda sint; sed aut venialia, aut etiam lethalia, quorum conscientiam non habemus, quæ reliquæ peccatorum dici solent.

Sed objiciunt adversarii, ac præsertim Philippus in Apologia Confessionis art. de Confessione et Satisfactione, et Joannes Calvinus lib. III. Instit. cap. 4. §. 14. et in annotatione ad hunc locum, particulam illam, *Alterutrum*. Videtur enim ea particula cogere, ut dicamus S. Jacobum non loqui de Confessione sacramentali, quæ soli Sacerdoti fieri potest, sed de confessione offensivæ, quæ fit fratri offenso, ab obtinendam ab eo pace et veniam, ut existimat Philippus, vel de confessione peccatorum, quæ fit homini spirituali, ut is cognito nostro spirituali

morbo, nos intruere, et pro nobis ad Deum preces fundere valeat, ut docet Calvinus: quæ Calvini expositio confirmari videtur ex verbis sequentibus: *Et orate pro invicem, ut salvemini.*

Sed hæc objectio facile solvi potest. Nam Origenes homil. 2. in Levit. Chrysostomus lib. III de sacerdotio, Augustinus homil. 42. ex lib. I. homil. et Bernardus libro Meditationum, cap. 9. hunc locum de confessione quæ fit sacerdoti, simpliciter accepisse videntur, et ut recte exponunt Beda in Commentario hujus loci, et Hugo de S. Victore lib. II. de Sacramentis, par. 14. c. 1. voces illas, *Alterutrum, et Invicem*, accipiendæ sunt prout exigit consequentia verborum Scripturæ divinæ. Itaque: *Confitemini alterutrum*, nihil est aliud, nisi, Confitemini homines hominibus; qui Absolutione indigent, illis, qui potestatem habent absolvendi. Quemadmodum I Petri 4. cum Apostolus dicit: *Hospitales invicem, sine murmuratione, unusquisque sicut accepit gratiam. in alterutrum illam administrantes: si quis loquitur quasi serrones Dei etc.* (1) non significat, sine discrimine oportere omnes ab omnibus hospitio recipi, aut doceri, aut curari etc. sed, eos qui tecto indigent, hospitio recipiendos esse ab his, qui domum habent; imperitos a doctis instruendos; ægrotos a medicis curandos; pauperes a divitibus sustentandos; non contra nutriendos divites a pauperibus, aut curandos medicos ab ægrotis, aut doctos ab imperitis erudiendos, aut denique qui domibus abundant, excipiendos hospitio ab his, qui tecto carent: sic igitur qui peccatorum vinculis constricti tenentur, id eos accedere debent, quibus dictum est: *Quæcumque solveritis etc.*

Quod etiam sequitur in verbis Jacobi: *Orate pro invicem, ut salvemini*, id significat, ut Presbyteri pro infirmis, non ut infirmi pro Presbyteris orent: respicit enim Jacobus ad id, quod antea dixerat: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, et orent super eum...* Quod etiam indicat lectio Græca, quæ ubi nos habemus: *Orate pro invicem, ut salvemini*, habet vocem *ἑαυτῶν*, quæ ad sanitatem corporis proprie refertur.

Quartus locus habetur I Joan. 1: *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, et justus, ut remittat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniquitate* (2). Ex hoc loco probabi-

liter colligitur Confessio Sacramentalis singulorum peccatorum. Neque enim dubitari potest, quin loquatur Apostolus Joannes de confessione peccatorum, et quidem singulorum in specie: nam id significant illa verba: *Si confiteamur peccata nostra*; non enim ait, Si agnoscamus, aut confiteamur nos peccatores; sed, *Si confiteamur peccata nostra*. Et cum verba sequentia: *Remittet nobis peccata nostra*, omnium consensu, de remissione peccatorum omnium, et singulorum in specie, intelligantur; non possunt verba præcedentia sine vitio æquivocationis aliter accipi quam de confessione omnium, et singulorum peccatorum in specie.

Sed respondent adversarii, Apostolum loqui de confessione peccatorum, quæ Deo fieri debet, non de ea, quæ fit homini.

At solutio hæc non diffuciliter refelli potest. Primum enim verba illa: *Fidelis est et justus etc.* referuntur ad promissionem divinam: ideo enim Deus fidelis et justus dicitur, dum peccata confitentibus remittit, quia stat promissis suis nec fidem fallit. At promissio de remittendis peccatis iis, qui confitentur Deo peccata sua, non videtur illa exstare in divinis litteris: exstat autem promissio apertissima iis, qui ad illos accedunt, quibus dictum est Joannis 20: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, etc.* (3). Quare, si qui confitentur sacerdoti peccata sua, Deus fidelis et justus est, ut juxta suam institutionem, et promissionem, remittat eis peccata ipsorum.

Præterea si hoc loco promitteret Apostolus remissionem iis, qui Deo confitentur peccata sua, frustra dictum esset a Christo Apostolis: *Quorum remisistis peccata etc. et, Quæcumque solveritis super terram etc.* nam cum multo facilis sit Deo, quam hominibus confiteri; nemò esset qui ab hominibus remissionem quæveret, si soli Deo confitendo remissionem obtinere possent.

Denique si quem sacerdos absolvendum non esse judicaret, atque adeo peccatum ejus retineret, frustra id faceret, si per confessionem soli Deo factam, invito etiam sacerdote, ille absolveretur. Quocirca nec vera est illa sententia: *Et quorum retinueritis, retenta sunt, et, Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cælo.*

Ut igitur omnia inter se apte cohæreant, et unus Scripturæ locus non pugnet cum altero, sed alter potius ex altero explicetur,

(1) I Pet. IV. 9. — (2) I Joan. I. 49. — (3) Joan. XX. 23.

omnino probabile est, S. Joannem de sacramentali confessione esse locutum.

CAPUT V.

Idem probatur ex testimoniis Conciliorum.

Addeamus nunc testimonia Conciliorum veterum, quæ in diversis provinciis, variisque temporibus celebrata sunt, ex quibus cognosci poterit Ecclesiæ universæ sententia. Porro testimonia Conciliorum, quæ afferemus, etiam non aperte contineant, Confessionem esse juris divini, continent tamen antiquam consuetudinem, et sæpe etiam indicant necessitatem confitendi peccata sacerdotibus. Ex quibus facile erit colligere, rem esse a Deo ipso præceptam; tum quia non invenitur prima origo hujus præcepti in ullo Concilio; tum etiam quia non est ullo probabile, populos fideles præceptum tam arduum ab hominibus admissuros fuisse, si per confessionem soli Deo, an generatim, factam, remissionem peccatorum obtinere potuissent.

Primum igitur in Ecclesia Orientali habemus testimonium Concilii Laodicensis, ante 4100, annos celebrati: sic enim legitur can. 2: « His qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt, et instant orationi, confessioni, ac poenitentia, malorum suorum perfectam conversionem demonstrantes, pro qualitate peccati tempus poenitentia tribuendum est. » Hic habemus confessionem, et quidem in specie, et hominibus faciendam: nam alioqui non possent homines pro qualitate peccati, tempus poenitentia assignare.

In canonibus quoque sextæ Synodi qui a Græcis conditi sunt ante annos circiter 900, canon 102. ita legitur: « Oportet autem eos, qui solvendi et ligandi potestatem a Deo accepere, peccati qualitatem considerare, et ejus qui peccavit ad eam conversionem promptum studium, et sic morbo convenientem afferre medici medicinam.

Ex quibus locis, ut etiam in testimoniis Patrum Græcorum, quæ in sequenti capite adducentur, intelligi potest, falsum esse quod quidam dicunt, Græcos non solere confiteri peccata, nisi soli Deo: et in eo quod scribitur apud Gratianum, de Poenitentia, distinct. 1. can. Quidam: « Quidam Deo solummodo confiteri debere peccata dicunt, ut Græci »;

illud, « ut Græci », videtur irrepisse in textum ex margine, et marginalem annotationem imperiti alicujus fuisse qui ex facto Nectarii collegit, sublatam omnino Confessionem sacramentalem apud Græcos. Nam alioqui in ipso capitulari Theodori, unde canon ille descriptus est, non habentur duæ illæ voces, « ut Græci », neque etiam habentur in Concilio II. Cabilonensi, cap. 33. unde Theodorus capitulum illud accepisse videtur: sed nec Magister Sententiarum in 4. libro distinct. 17. eandem sententiam adducens, addidit illud, « ut Græci ». Neque in concilio Florentino ulla fuit controversia de confessione cum Græcis, eo excepto, quod Eugenius pontifex a nonnullis Græcorum Doctoribus privatim quaesivit, cur sacerdotes ipsorum autem Sacrificii celebrationem peccata sua non confiterentur. Denique Nicolaus Cabasilas in explicatione Liturgiæ, cap. 29. et Anastasius Nicenus in questionibus super Scripturam, quest. 6. aperte docent Confessionem sacramentalem, cum tamen Græci sint; et nostris diebus Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus in Censura Confessionis Augustinæ, cap. XI. reprehendit quod Lutherani dicebant, non esse necessarium omnia peccata per singulas species, in confessione enumerari. Atque hæc de Ecclesia Græca.

In Ecclesia Latina, exstat in primis can. 31, Concilii III, Carthaginensis ante annos 4100, celebrati, ubi sic legitur: « Ut poenitentibus secundum peccatorum differentiam, Episcopi arbitrio, poenitentia tempora decernantur. » Et idem canon repetitus invenitur in Concilio Africano, can. 10. Dubium vero esse non potest, quin oporteat peccata omnia in Confessione detegi, si juxta peccatorum differentias poenitentia tempora discernuntur.

Deinde exstat canon. 8. Concilii I. Cabilonensis ante 1000, circiter annos celebrati, in hæc verba: « Ut poenitentibus a sacerdotibus, facta confessione, indicatur poenitentia, universas sacerdotum noscitur convenire. »

Exstat, etiam canon 32. Concilii II. Cabilonensis, ante annos circiter 800, ubi sic legitur: « Sed et hoc emendatione indigere perspeximus, quod quidam dum confitentur peccata sua sacerdotibus, non plene id faciunt. Quia ergo constat, hominem ex duabus esse substantiis, anima videlicet et corpore et interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur: solerti indagatione de-

CAPUT VI.

Idem probatur ex traditione veterum Patrum, qui floruerunt ab anno Domini 100 ad 200.

Testimoniis Conciliorum merito adjungi possunt testimonia veterum Patrum Græcorum et Latinorum, qui singulis ætatis in Ecclesia floruerunt.

Primum igitur sit S. Irenæus, qui in ipso primo sæculo post Apostolorum excessum floruit, quique proxime Apostolorum ætati successit. Hic in 1. libro cap. 9, ita scribit de quibusdam fœminis, quas Marcus hæreticus circumvenerat: « Hæ sapissime conversæ ad Ecclesiam Dei confesse sunt, et secundum corpus exterminatas se ab eo velut cupidine, et inflammatas, valde se illum dilexisse. » Et infra de alia pariter seducta: « Cum magno labore fratres eam convertissent, omne tempus in Exomolgesi consummavit, plangens, et lamentans ob hanc quam passa est ab hoc mago corruptelam. » Et lib. III. cap. IV. « Cerdon, inquit, sæpe in Ecclesiam veniens, et Exomolgesi faciens, sic consummavit, modo quidem latenter docens, modo vero Exomolgesim faciens. »

Quo loco observandum est, nomine Exomolgesis, apud veteres interdum non intelligi solam Confessionem, sed etiam contritionem et Satisfactionem, ut perspicuum est, tum ex Tertulliano in lib. de Poenitentia, tum ex loco Irenæi citato ex lib. 1. cap. IX. interdum autem intelligi solam Confessionem, ut patet ex Cypriano in serm. de lapsis. Nunquam vero Contritionem vel Satisfactionem sine confessione per eam vocem significari. Itaque Exomolgesis Confessio est, vel sola, vel cum adjunctis aliis Poenitentia partibus.

Neque vera sunt que dicit Kemnitius pag. 1000, per Exomolgesim intelligi ab Irenæo confessionem publicam publicorum seclerum, ob quæ excommunicari homines merebantur. Nam in 1. lib. cap. 9. loquitur de occulto crimine, imo etiam de occultâ cupiditate, quæ nisi ex confessione forminarum illarum cognosci non potuisset: in lib. autem 3. cap. 4. apertissime Irenæus dicit, Cerdonem Exomolgesim fecisse, postquam latenter hæresim suam docuerat. Quare lo-

hent inquiri ipsa peccata, ut, ex utriusque plena sit confessio; scilicet ut et ea confitentur, quæ per corpus gesta sunt, et ea quibus in sola cogitatione delinquitur. »

In Concilio Turonico III. circa idem tempus celebrato, cap. 22. ita legitur: « Episcopis et Presbyteris diligenti cautela pertractandum est, qualiter hominibus sibi sua delicta confitentibus, tempus abstinendi ascribant. » Similia habentur in Concilio Remensi ejusdem antiquitatis, canon. 12. et 16, et Pariensi cap. 32. et 46. Atque hæc omnia Concilia sunt Ecclesiæ Gallicanæ.

Nec minus perspicua testimonia habemus Ecclesiarum Germaniæ; nam in concilio Moguntino sub Rabano Archiepiscopo, cap. 26. ita statuitur: « Ab infirmis in mortis periculo positus, per Presbyteros pura inquirenda est confessio, non tamen illis imponenda quantitas poenitentia, sed innotescenda. » Vide etiam cap. 27.

In Concilio Wormaciensi celebrato anno Domini 868, ut initio ejusdem Concilii legitur cap. 25, ita scriptum est: « poenitentibus secundum differentiam peccatorum, sacerdotis arbitrio poenitentia discernuntur. Debet itaque sacerdos in poenitentia danda singulorum causas singulim considerare, originem quoque, modumque culparum, et affectus, gemitusque delinquentium diligenter examinare, manifesteque cognoscere, temporum etiam, et personarum, locorum quoque, et ætatum qualitates inspicere, ut pro consideratione locorum, ætatum, vel temporum, seu pro qualitate delictorum, atque gemituum uniuscujusque delinquentis, a sacris regulis oculos non deflectat. » Ex his testimoniis satis apparet, antiquas Germaniæ Ecclesias longe aliter de Confessione sensisse ac docuisse, quam nunc sectarii, ac novatores Lutherani sentiant et doceant.

His accedant Concilia Generalia: Lateranense, sub Innocentio III. cap. 21. Constantiense sess. 8. Florentinum in Instruct. Armenorum, et Tridentinum sess. 14. quæ licet, quod recentiora sint, ab adversariis contemnantur, tamen injuria contemnuntur: nam et antiquissimis Conciliis congruentem fidem ac doctrinam tradiderunt, et totius Ecclesiæ Catholicæ, quæ his 400. annis floruit, sententiam continent, ut errare non poterint, quin tota Ecclesia errasse, atque adeo portis inferi succubuisse dicatur.

quitur in utroque loco de confessione secretorum, sive occultorum scelerum.

Secundo loco habemus Tertullianum, qui floruit ad exitum ejusdem sæculi, Severo imperante, ut ipse testis est in Apologetico, cap. 4. Is in libro de Pœnitentia, multa docet, quæ notanda sunt, quoniam Kemnitius hunc etiam locum depravat.

Primum igitur explicat Tertullianus, quid sit Exomologesis, ac dicit esse actum Pœnitentiæ, quo delictum nostrum confitemur Domino: « Is actus, inquit, qui magis Græco vocabulo exprimitur, et frequentatur, Exomologesis est, qua delictum nostrum Domino confitemur. » Quod autem dicit, Exomologesim fieri Deo, significat, Deo fieri per sacerdotem, non autem soli Deo: id quod ex sequentibus aperte colligitur. Nam continuo adjungit, per Confessionem disponi Satisfactionem, et Pœnitentiam nasci: quia videlicet sacerdos audita Confessione, disponit atque ordinat, quæ satisfactio necessaria sit, et eam pœnitendi injungit.

Deinde paulo post addit, nonnullis ex pudore quodam, et humana verecundia a Confessione abhoruisse; quæ verecundia non habet locum in Confessione, quæ soli Deo sit: « Plerosque, inquit, hoc opus, ut publicationem sui, aut suffugere, aut de die in diem differre præsumunt, pudoris magis memores quam salutis: velut illi, qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione, conscientiam mementium vitant, et ita cum erubescencia sua pereunt. » Et paulo infra per ironiam ita scribit: « Grande plane emolumentum verecundiæ, occultatio dilecti pollicetur, videlicet, si quid humanæ notitiæ subduxerimus, proinde et Deum celabimus. Adeone existimatio hominis, et Dei conscientia comparantur? an melius est damnatum latere, quam palam absolvi? » Et in libro extremo, hanc Exomologesim a Deo institutam, atque adeo necessariam esse docet, cum ait: « Si de Exomologesi retractas, gehennam in corde considera, quam tibi Exomologesis extinguit. » Et infra: « Peccator restituendo sibi institutam a Domino Exomologesim sciens, præteribit illam, quæ Babylonium regem in regna restituit. »

Kemnitius loco notato duo dicit ad hoc testimonium Tertulliani. Primo loqui eum de Pœnitentia publica tantum. Secundo, loqui de Confessione, qui fiebat non solis Presbyteris, sed etiam laicis: nam sic loquitur Tertullianus: « Ergo eum te ad fratrum ge-

nua protendis, Christum contrectas, Christum exoras. »

Respondeo, loquitur fortasse Tertullianus de Pœnitentia publica, sed quæ fiebat post Confessionem secretam. Sæpe enim agebatur publice Pœnitentia, et tamen peccatum in specie non aperiebatur, nisi sacerdotibus: nam peccata solum publica publice confitenda erant, quæ autem secreta erant, nemo cogebatur publice confiteri. Tertullianus autem loquitur de peccatis secretis, ut ex verbis ejus perspicuum est. Non enim diceret, homines suffugere aut differre Confessionem verecundiæ causa; neque compararet ejusmodi homines cum iis, qui morbo vexantur in partibus corporis secretis; neque illud adderet, si quid humanæ notitiæ subduxerimus, non tamen Deo posse celari; nisi de peccatis occultis, ac secretissimis loqueretur. Itaque occultorum et secretorum Confessionem homini faciendam, necessariam ad salutem existimavit Tertullianus: talium autem peccatorum confessio publica esse non debet, neque ab Ecclesia exigebatur, nisi secreta. Quod si etiam Tertullianus vellet, secretorum peccatorum confessionem publicam esse faciendam, certe multo magis concederet, saltem secretam esse necessariam. Proinde Tertulliani testimonio aut idipsum requiritur quod nos docemus, aut aliquid gravius, et durius: nullo autem modo id quod Kemnitius, et Lutherani volunt, qui solum in genere, aut de peccatis publicis confitentur.

Quod attinet ad id, quod Tertullianus dicit pœnitentes advoli consuevisse fratribus, duobus modis responderi potest. Nam aut ipsos Presbyteros vocat fratres, siquidem paulo ante dixerat, pœnitentes advoli presbyteris; et recte vocare poterat eos fratres, quia de illis tractabat, ut distinguuntur a Deo, qui est communis omnium Pater: aut certe cum dicit, pœnitentes advoli fratribus loquitur de oratione, non de Confessione, præsertim in specie. Solebant enim pœnitentes abijcere se ad pedes omnium fratrum, ut eorum precibus se commendarent: hoc enim sonant illa verba: « Cum te ad fratrum genua protendis, Christum contrectas, Christum exoras. » Et paulo ante apertius omnia distinguens ait: « Presbyteris advoli, aris Dei aggeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis suæ injungere. » Ac de Tertulliano satis.

CAPUT VII.

Testimonia Patrum ab anno 200 ad 300.

Origenes ad initium secundi sæculi post Apostolos floruit, imperante Alexandro Mameæ. Is in 2. homil. in Levit. sic ait: « Est adhuc et septima, licet dura, et laboriosa per Pœnitentiam remissio peccatorum, cum lavat peccator in lacrymis stratum suum, et fiunt ei lacrymæ suæ panes die ac nocte, et cum non erubescit sacerdoti Domini indicare peccatum suum, et querere medicinam, secundum eum, qui ait: Dixi, pronuntiabo adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem cordis mei: in quo impletur et illud, quod Apostolus dicit: Si quis infirmatur, vocet Presbyteros etc. » Hoc loco Origenes loquitur de Confessione faciendâ Sacerdoti, ut verba ejus indicant, et de Confessione peccatorum in specie, et occultorum, quorum homines erubescere solent; alioqui non diceret: « Non erubescit indicare peccatum suum. » Denique loquitur de confessione, quæ in divinis litteris fundamentum habet, ut patet ex eo quod testimonium sancti Jacobi adducit in medium.

Idem Origenes homil. 3. in Levit. explicans illud: « Si peccaverit unum ex istis, pronuntiet peccatum, quod peccavit. » — « Est inquit, aliquid in hoc mirabile secretum. Etenim omni genere pronuntianda sunt, et in publicum proferenda cuncta quæ egerimus; si quid in occulto gerimus, si quid in sermone solo, vel etiam intra cogitationum secreta commisimus, cuncta necesse est publicari, cuncta proferri; proferri autem ab illo, qui et accusator peccati est, et inceptor: ipse enim nunc nos ut peccatum instigat; ipse etiam cum peccaverimus, accusat. Si ergo in vita præveniamus eum, et ipsi nostri et accusatores simus, nequitiam diaboli inimici nostri et accusatoris effugimus; sic enim et alibi Propheta dicit: Dic tu iniquitates tuas prior, ut justificeris. » His verbis Origenes, sicut docet in die Judicii omnia peccata nostra etiam occultissima, et solo sermone vel cogitatione patrata a Satana in medium proferenda; ita docet, ut si velimus ea purgari, omnia, videlicet etiam occultissima, et solo verbo vel cogitatu admissa, sacerdoti prodamus.

Idem auctor homil. 2. in Psalm. 37: « Vi-

de, inquit, quid edocet nos Scriptura divina, quia oportet peccatum non celare intrinsecus. Fortasse enim sicut ille, qui habent intus inclusam escam indigestam, aut humoris vel phlegmatis, stomacho graviter, et moleste imminet, si vomuerint, relevatur ita ille qui peccaverunt, siquidem occultant et retinent intra se peccatum, intrinsecus urgent, et propemodum suffocantur a phlegmate vel humore peccati: si autem ipse sui accusator fiat, dum accusat semet ipsum et confitetur, simul evomit et delictum, atque omnem morbi digerit causam. Tantummodo circumspice diligentius cui debeas confiteri peccatum tuum; proba prius medicum, cui debeas causam languoris exponere, qui sciat infirmari cum infirmante, flere cum flente, qui condolendi, et compatiendi noverit disciplinam: ut ita demum, si quid ille dixerit, qui se prius et eruditum medicum ostenderit, et misericordem, si quid consilii dederit, facias et sequaris. Si intellexerit, et præviderit talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesiæ exponi debeat et curari ex quo fortassis et ceteri adificari poterunt, et tu ipse facili sanari; multa hoc deliberatione, et satis perito Medici illius consilio procurandum est. » Ex hoc loco videmus, Confessionem esse necessariam, etiam occultorum criminum, nec tamen oportere omnia peccata publice confiteri, sed omnia quidem privatim, publice autem solum publica, aut ea, quæ maturo consilio Sacerdos judicabit esse prodenda.

Kemnitius pag. 1004. ad hunc locum respondet, Origenem non loqui de omnibus peccatis, cum dicit, ea medico perito esse confitenda, sed solum de illis, de quibus dubitari poterat, an essent publice manifestanda. Quia enim nonnulli, temere peccata occulta publice confitebantur, consilium dari ab Origene scribit Kemnitius, ut ejusmodi peccata non sine consilio alicujus periti medici publicentur. Probat autem Kemnitius, Origenem non loqui de omnibus peccatis, hoc modo: « Quod, inquit, Origenes in illo loco non in genere de omnibus et singulis peccatis sacerdoti confitendis loquatur, inde manifestum. In prima enim homilia, loquitur de delictis, concupiscentiis, et commissis, quæ ante Deum proferuntur; et in conspectu ipsius per gemitum exponuntur. Deinde in secunda homilia in principio, loquitur de lapsibus, qui olim ad publicam Confessionem pertinebant: quia vero inde seque-

bantur obtreactiones, suadet Origenes, ut tales lapsus primum sacerdoti exponuntur, ut de ejus consilio vel suscipiatur publica Confessio, vel omittatur. »

Sed hæc distinctio Kemniti vanissima est : siquidem Origenes in utraque homilia de omnibus peccatis loquitur. Ac in priore quidem, dicit omnia Deo esse confitenda, et pro omnibus gemendum, et supplicandum ; in posteriore manet, illa eadem hominibus confitenda, primum privatim, deinde publice juxta consilium sacerdotis. Hæc autem sunt verba Origenis in fine prioris homiliae : « Omnia, inquit, ex quo deliqui, sive concupivencupiscentiam sæcularem, sive quid aliud commisi, omnia ante te profero, et in orationibus meis in conspectu tuo pono. » Vides quam aperte de omnibus omnino loquatur in priore homilia, et non de quibusdam tantum, quæ ad publicam Confessionem non pertinerent, ut fingit Kemnitus.

Idem etiam Origenes homil. 17. in Lucam explicans illud : « Ut revelentur ex multis cordibus cogitationes », ostendit peccata, quæ Deo confitemur esse etiam hominibus confitenda : « Unde, inquit, et nos si peccaverimus, debemus dicere : Peccatum meum notum tibi feci, et iniquitatem meam non abscondi, Dixi : Annunciabo injustitiam meam contra me Domino. Si enim hoc fecerimus, et revelaverimus peccata nostra non solum Deo, sed et his qui possunt mederi vulneribus nostris, atque peccatis, debentur peccata nostra ab eo, qui ait : Ecce deleo ut nubem iniquitates tuas, et sicut caliginem peccata tua. » Hæc ille, qui satis aperte ostendit, non esse distinguenda peccata, quæ Deo, quæ Sacerdoti sint aperienda ; sed eadem utriusque, atque omnia confitenda.

Secundo loco habemus S. Cyprianum, qui eodem sæculo, licet aliquando posterius, quam Origenes floruit. Hic igitur beatissimus Martyr, in epist. 16. lib. III. ad plebem suam ita loquitur : « Nam cum in minoribus delictis, quæ non in Dominum committuntur, Penitentia agatur justo tempore, et Exomologesis fiat, inspecta vita ejus, qui agit Penitentiam, nec ad communicationem venire quis possit, nisi prius illi ab Episcopo et Clero manus fuerit imposita : quanto magis in his gravissimis et extremis delictis caute omnia et moderate secundum disciplinam Domini observari oportet? » Hic habemus Exomologesim necessariam secundum disciplinam Domini, et talem Exomologesim,

ut ex ea penitentis vita inspicere, et cognoscere possit. Proinde habemus Confessionem omnium peccatorum. Jure divino esse necessariam : neque enim, Exomologesis generalis, aut aliquorum tantum peccatorum, vitam penitentis ita detegit, ut ea plane inspicere possit.

Idem auctor serm. 5. de lapsis : « Denique inquit, quanto et fide majore, et timore meliore sunt, qui quamvis nullo sacrificii, aut libelli facinore constricti, quoniam tamen de hoc vel cogitaverunt, hoc ipsum apud sacerdotes Dei dolenter, et simpliciter confitentur, Exomologesim conscientia faciunt, animi pondus exponunt, salutarem medelam parvis licet, et modicis vulneribus exquirunt. »

Ad hunc locum respondet Kemnitus, pag. 1003. ac dicit, hoc loco a Cypriano non proponi præceptum, vel consuetudinem universalem, sed exemplum quorundam, qui fide majore, et timore meliore erant. Addit etiam, non loqui Cyprianum de Confessione omnium peccatorum, vel omnium malarum cogitationum, sed ejus tantum cogitationis, quæ de Idololatria committenda, sive de Christo abnegando suscepta fuerat : proinde pertinere hanc sententiam ad publicam Penitentiam, et ad publica crimina.

Sed istæ objectiones ex eodem Cypriano facile refelluntur : non enim Cyprianus exemplum proponit Confessionis liberæ, sed necessaria, ut patet ex sequentibus verbis. Nam posteaquam dixerat : « Salutarem medelam parvis licet, et modicis vulneribus exquirunt, » adjungit continuo : « Scientes scriptum esse : Deus non deridetur. Derideri et circumveniri Deus non potest, nec astutia aliqua fallente deludi : plusimo delinquit, qui secundum hominem Deum cogitans, evadere se pœnam criminis credit, si non palam crimen admisit » ; et paulo infra de iisdem, qui sola cogitatione peccaverunt, ita loquitur : « Minus plane peccaverit non videndo idola, nec sub oculis circumstantis, atque insultantis populi sanctitatem fidei profanando, non polluendo manus suas fœnestis sacrificiis, nec sceleratis cibis ora maculando. Hoc eo proficit, ut sit minor culpa, non ut innocens conscientia ; facilis potest ad veniam criminis pervenire, non est tamen immunis a crimine ; nec cesset in agenda Penitentia, atque in Domini misericordia deprecanda, ne quod minus esse in qualitate delicti videtur, in neglecta satisfactionem cumuletur ; confiteantur singuli, quæso, fratres, delictum suum, dum adhuc,

qui delinquit, in sæculo est, dum admitti Confessio ejus potest, dum satisfactio et remissio facta per sacerdotes apud Dominum grata est. »

Ex his manifeste colligimus auctore Cypriano, necessariam esse confiteri peccata omnia mortalia, etiamsi sola cogitatione commissi sint. Quare verba illa : « Quanto et fide majore, et timore meliore sunt, qui etc. » non continent exemplum Confessionis non necessariae, ut Kemnitus existimavit, sed argumentum a minore ad majus. Si enim qui sola cogitatione peccant, Penitentiam agunt, atque Exomologesim faciunt, quanto magis id fieri deberet ab iis, qui verbo et opere peccata committunt ?

Quod autem Kemnitus addit, Cyprianum loqui solum de cogitatione abnegationis Christi, et proinde hanc sententiam pertinere ad Penitentiam publicam, et crimina publica, ridiculum est. Neque enim cogitatio de peccato aliquo patrandi, publica dici potest, aut debet, etiamsi peccatum illud publicum esse possit : neque ullo modo ad peccatum publicum pertinet cogitatio, nisi peccatum ipsum publicum ex ea cogitatione prodierit. Quomodo enim ad peccatum publicum pertinet, quod neque in se est publicum, neque est peccati publici causa ? et quis unquam audivit in Ecclesia id fieri solitum, ut ob solam internam cogitationem abnegationis Christi, aliquis excommunicaretur, aut publicam Penitentiam subire cogeretur ? etiamsi qui palam Christum abnegant, jure excommunicentur, et Penitentiam publicam subjiciantur. Non igitur Cyprianus Confessionem ejusmodi cogitationum exigebat, quod eae cogitationes de peccata publica pertinerent : sed quod essent peccata lethalia, quamvis occulta, atque interna.

Adde quod si cogitatio abnegationis Christi necessario confitenda esset, quia ad peccatum publicum pertineret, nimirum ut causa quædam peccati, quod publicum esse potuit : eodem modo cogitationes rapinae, adulterii, homicidii, blasphemiae, perjurii, aliorumque ferme omnium criminum necessario confitenda erunt, cum causæ esse possint scelestorum publicorum. Itaque quidquid dixerit, eo tamen illi veniendum erit, ut peccata omnia in Confessione detegenda esse fateatur.

CAPUT VIII.

Testimonia Patrum ab anno 300. ad 400.

Jam vero tertio sæculo post Apostolos, habemus primum Lactantium, qui cum Crispi Caesaris institutor fuerit, et Imperatori Constantino libros suos nuncupaverit, sine dubio ad initium tertiæ ætatis post Apostolica tempora floruit.

Is igitur in lib. vi. divinarum Institutionum, cap. 47. explicans rationem cur Deus Circumcisionem in Testamento veteri imperavit, ac docens, eam Confessionis ac Penitentia figuram fuisse, ita loquitur : « Ob hanc causam Deus nudari eam jussit, ut hoc argumento nos admoneret, nec involutum pectus haberemus, id est, ne quod pudendum facimus intra conscientia secreta velemus. Hæc est cordis circumcisio, de qua Prophete loquuntur, quam Deus a carne mortali ad animam transtulit, quæ sola mansura est. Volens enim vitam ac salutem nostram pro æterna sua pietate consulere, Penitentiam nobis in illa Circumcisione proposuit, ut si cor mundaverimus, id est, si peccata nostra confessi, satis Deo fecerimus, veniam consequamur, quæ contumacibus, et admissa sua celantibus denegatur ab eo, qui non faciem sicut homo, sed intima, et arcana pectoris intuetur. »

Idem Lactantius in extrem. lib. Novatianos damnans, ponit pro nota veræ Ecclesie confessionem : « Sed tamen, inquit, quia singuli quique cœtus Hereticorum se potissimum Christianos, et suam esse Catholicam Ecclesiam putant, sciendum est, illam esse veram, in qua est Confessio, et Penitentia, quæ peccata, et vulnera, quibus subjecta est imbecillitas carnis, salubriter curat. » Hæc Lactantius.

Deinde habemus S. Athanasium, qui in serm. in illa verba : « Profecti in pagum, qui ex adverso est, inveniatis pullum ligatum, etc. », ad finem sermonis ita loquitur : « Non ipsos examinemus, non soluta sint nostra vincula, ut in melius proficiamus. Quod si nondum soluta sint vincula, tradas te ipsum discipulis Jesu : adsunt enim qui te solvant pro potestate ea, quam a Salvatore acceperunt. Quæcumque enim ligaveritis, inquit in terra, erunt ligata, et in cœlis : et quæcumque solveritis in terra, erunt soluta et in cœlis : et

si quibus remisistis peccata, remittuntur ei. Tertio, habemus S. Hilarium, can. 18. in Matth. ubi sic loquitur: « Ad terrorem autem metus maximi, quo in præsens omnes continentur, immobile severitatis Apostolicae Iudicii præmisit, ut quos in terris ligaverint, id est, peccatorum nodis innexos reliquerint, et quos solverint, Confessione videlicet veniæ receperint in salutem, hi Apostolicæ conditione sententiæ, in cælis quoque, an soluti sint, aut ligati. »

Quarto habemus sanctum Basilium in questionibus sive regulis brevioribus, ita præcipientem, regula 229: « Omnino in peccatorum confessione eadem ratio est, quæ etiam in apertione vitiorum corporis. Ut igitur vitia corporis nequaquam quibusvis temere, homines aperiant, sed iis tantummodo, qui rationem, quæ ea curanda sint, teneant: eodem modo etiam peccatorum confessio fieri debet, apud eos videlicet, qui ea possint curare »; et regula 228. explicat clarius, qui sint qui peccata possunt curare, nimirum soli sacerdotes: « Necessario, inquit, « iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei. »

Ad hoc locum (Lactantio, Athanasio et Hilario, prætermisiss) respondet Kemnitius, pag. 988. et 1017. S. Basilium loqui de confessione generali, quæ penitens peccatorem se agnoscat, ac fatetur: vel de confessione aliquorum peccatorum, quæ magis conscientiam gravant: quæ quidem confessio fiat instructionis, et consilii gratia. Itaque neque omnium peccatorum, in specie, neque necessario, sed aliquorum tantum, et non necessario Confessionem fieri debere Kemnitius docet.

At ex ipsius S. Basilii verbis utrumque refellitur. Quod enim omnia peccata in specie confitenda sint, patet ex duobus. Primo ex illa similitudine medici, et medicinæ corporalis, quam Basilium adhibet regula 229. Neque enim curari potest corporaliter, qui medico solum dicit, se morbo aliquo laborare, nisi in specie detegat morbum; et si pluribus morbis laborat, nisi eos omnes singillatim exponat, aliqui enim medicamentum potius oberit, quam proderit, nisi ad certum morbum convenienter applicetur. Secundo ex ratione, quam idem Basilium reddit regula 288. cur oporteat sacerdoti peccata detegere: ratio enim est, quoniam conversionis modus accommodatus esse debet ad rationem peccati, ut ipse Kemnitius ver-

tit pag. 1017. Quomodo autem poterit sacerdos accommodare modum conversionis ad rationem peccati, id est, actionem externam Penitentiae injungere, qualem, et quantum peccata requirunt, nisi peccata ipsa omnia in specie noverit?

Esse autem Confessionem necessariam, et non solum consilii gratia faciendam, perspicuum est, tum ex eadem morbi similitudine, et ratione jam explicata, tum ex ipsa voce, Necessario, quæ Basilium usus est. Frustra enim Kemnitius pag. 988. vertit: « Necessarium videtur »; et pag. 1017: « Aptum est »: nam in ipso textu Græco non est, « videtur », neque « aptum est », sed simpliciter, « ἀναγκασιον, Necessarium. » Quare sic reddidit Godofridus Tilmannus: « Necessario iis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum Dei. »

Quinto habemus S. Ambrosium, qui lib. II. de Penitentia, cap. 6. sic ait: « Si vis justificari, fatere delictum tuum: solvit enim criminum nexus verecunda confessio peccatorum », et cap. 9. scribit multos fuisse, qui libenter confitebantur privatim Sacerdotibus, sed publice in Ecclesia satisfacere recusabant: « Plerique, inquit, futuri supplicii metu peccatorum suorum consilii, Penitentiam petunt: et cum acceperint, publice supplicationis revocantur pudore; » et cap. 10: « An quisquam ferat, ut erubescas Deum rogare, qui non erubescis rogare hominem? et pudeat te Deo supplicare, quem non latet; cum non pudeat peccata tua homini, quem lateas, confiteri? »

Ipsam etiam S. Ambrosium Confessiones audire solitum, et quidem privatim, testatur Paulinus in vita ejusdem, his verbis: « Quotiescumque illi aliquis ob percipiendam Penitentiam lapsus suos confessus esset; ita flebat, ut et illum flere compelleret; videbatur etiam sibi cum jacente jacere. Causas autem criminum, quas illi confitebatur, nulli nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur. »

Sexto habemus S. Gregorium Nyssenum in epistola canonica ad Episcopum Mitylenæ, quæ exstat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tom. I. Is enim c. I. epistolæ ejusdem, meminit confessionis peccatorum quæ singulis annis circa Paschæ festum fieri solet: « Recte, inquit, habuerit, si hodierno die non solum eos, qui ex regeneratione per lavacri gratiam transmutati sunt, adducamus, sed eos etiam qui per Penitentiam, et

Confessionem, a mortuis operibus ad viventem viam ascendunt, ad viventem spem tanquam manu deducamus, a qua per peccatum alienati sunt. »

Ac de Confessione singulorum peccatorum, non autem generali, Gregorium loqui, testantur verba sequentia, in quibus ducta similitudine a morbis, et medicamentis, docet varias curationes adhibendas esse peccatoribus pro ipsorum peccatorum varietate. Non autem possunt Sacerdotes varietatem peccatorum cognoscere, nisi penitentes ipsi peccata sua singillatim aperiant: « Quemadmodum, inquit, in corporali medela unum est quidem institutum medicinæ, sanare eum qui laborat, varium autem est curationis genus (pro morborum enim varietate, convenienter quoque medicina ac disciplina unicuique morbo applicatur), ita cum multa sit in morbo quoque animæ affectionum varietas, multiformis quoque necessario fuerit medica curatio, ad affectionis rationem medicinam exercens. » Hæc ille.

Exstat etiam oratio ejusdem Gregorii in mulierem peccatricem, ubi hæc habentur verba de Confessione: « Audacter ostende sacerdoti, quæ sunt recondita, animi arcana tanquam occulta vulnera medico retegge: ipse et honoris, et valetudinis tuæ rationem habebit; » quo in loco etiam occulorum Confessionem faciendam esse docet.

Septimo habemus S. Pacianum, qui in Parænesi ad Penitentiam, sic loquitur: « Vos primum appello fratres, qui criminibus admisis Penitentiam recusatis, vos, inquam, post impudentiam timidos, post peccata verecundos, qui peccare non erubescitis, et erubescitis confiteri. » Et infra: « Ecce iterum Apostolus ad sacerdotem: Manus, cito nulli imponas, nec communique peccatis alienis. Quid facies tu, qui decipis sacerdotem? qui aut ignoranter fallis, aut non ad plenum scientem, probandi difficultate confundis? » Quo loco Pacianus docet oportere sacerdoti omnia peccata in Confessione detegi, ut hitulo manus imponere possit: addit etiam de occultis: « Rogo vos fratres etiam pro periculo meo, per illum Dominum, quem occultis non fallunt, desinite vulneratam tegere conscientiam: prudentes ægri medicos non verentur, ne in occultis quidem partibus, etiam secuturos, etiam perusturos. » Porro infra alloquitur eos, qui peccata quidem singillatim, et omnia ad plenum confitebantur, sed graviores Penitentiam multatam refugio-

bant: « Nunc, inquit, ad eos sermo sit, qui bene ac sapienter vulnera sua, Penitentia nomine confitentes, nec quid sibi Penitentia, nec quæ vulnorum medicina, noverunt: similesque sunt illis, qui plagas quidem aperiant, ac tumores, medicis quoque etiam assidentibus confitentur, sed admoniti quæ imponenda sunt negligunt, et quæ bibenda fastidiunt; » ex quo loco intelligimus, Confessionem accuratam semper in usu fuisse apud Christianos.

CAPUT IX.

Testimonia Patrum ab anno 400. ad 500.

Quarto sæculo habemus S. Joannem Chrysostomum, quem satis constat ad initium quarti sæculi post Apostolos floruisse. Is in homil. 30. in Genesis, meminit Confessionis quæ in hebdomada sancta ante festum Paschæ fieri debet, cuius etiam Gregorium Nyssenum meminisse supra notavimus: « Quia, inquit, in magnam hanc hebdomadam pervenimus. Dei gratia, nunc maxime et jejunii cursus intendendus, et magis continuandæ sunt preces, faciendaque diligens, et pura Confessio peccatorum. » Hæc ille, qui tametsi non aperte dixerit, Confessionem sacerdoti faciendam esse, tamen in aliis locis id non tacuit: ut omittam, quod cum ejusdem consuetudinis meminerint Chrysostomus et Nyssenus, et hic disertis verbis docerit sacerdoti confessionem esse faciendam, dubitari non potest, quin etiam ille hoc senserit.

Idem Chrysostomus homil. 33. in Joannem hortatur ad confessionem criminum occultorum: et cum certum sit ex multis aliis locis, Chrysostomum non probasse Confessionem publicam, sequitur ut ad Confessionem privatam hortatus sit penitentes: « In peccatis, inquit, quæ commisimus, confitendis, neminem vereamur; Deum duntaxat, ut decet, formidamus, qui et nunc opera nostra videt, et tunc quos in præsentia non punitet damnabit. » Et infra: « Commisisti aliquid scelus, autanimo agitasti, homines celas, non Deum, et nihil curas, oculos hominum formidas. » Et infra: « Vos autem hortor, dilectissimi, ut et si nemo opera nostra videat, ut singuli suam conscientiam ingrediantur, et iudicem sibi rationem constituent, errata sua in medium adduceant, nisi velint in die

illa horrende universo orbi ea manifeste patere : sanentur jam vulnera : sumatur Penitentiae medicina. »

Porro confessionem peccatorum apud sacerdotem faciendam esse, colligitur apertissime ex lib. II. et III. de sacerdotio : nam in II. libro sic ait Chrysostomus : « Quamobrem multa quidem arte opus est, ut qui laborant Christiani, ultro sibi persuadeant, Sacerdotum curationi sese submittere oportere. » Et paulo post : « Equidem complures recensere possim, quos constat in extrema mala adactos, non ob aliud, nisi quod digna ab eis poena, et quae peccatis perpetratis par esset, exigeretur. Neque enim lemere ad delictorum modum oportet et multam ipsam adhibere : sed tanquam conjecturis quibusdam explorandus est delinquentium animus, ne qua fiat, ut dum consuere vis quod interruptum est, scissuram deteriore facias. Quo loco docet Chrysostomus, in injungenda penitentia, non solum rationem habendam esse sacerdotis gravitatis, et multitudinis peccatorum, sed etiam infirmitatis et debilitatis ejus, qui peccavit. Constat autem non posse ista cognosci, nisi ex confessione diligentis et accurate delinquentis : quare voluit Chrysostomus, confessionem peccatorum omnium etiam occultissimorum, quae non minus curatione egent, quam manifesta fieri debere apud sacerdotes. Vide etiam lib. 3. de sacerdotio.

Secundo, habemus S. Hieronymum, Chrysostomi aequalem. Is in comment. ad cap. 10. Ecclesiastae, habet haec verba : « Si quem serpens Diabolus occulte momorderit, et nullo conscio, peccati veneno infecerit ; si tacuerit qui percussus est, et non egerit penitentiam, nec vulnus suum fratri et magistro voluerit confiteri, magister, qui habet linguam ad curandum, facile ei prodesse non poterit. Si enim erubescat aegrotus vulnus medico confiteri, quod ignorat, medicina non curat. »

Idem in comment. ad cap. 16. Matth. : « Legimus, inquit, in Levitico de leprosis, ubi jubentur ut ostendant se sacerdotibus, et si lepram habuerint, tunc a sacerdote mundum fiant : non quo sacerdotes leprosos faciant, et immundos, sed quo habeant notificationem leprosi, et possint discernere qui mundus, quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos mundum, vel immundum facit : sic et hic alligat vel solvit Episcopus, et Presbyter : non eos, qui insontes sunt, vel

noxii, sed pro officio suo cum peccatorum audierit varietates, scit qui ligandus sit, quive solvendus. » Haec ille. Quo loco S. Hieronymus apertissime docet, oportere sacerdotem audire peccatorum varietates, atque id pro officio suo ; ex quo intelligimus, non salis esse si penitentes generatim, aut manifesta peccata tantum confiteantur, sed omnino necessarium esse, ut singillatim peccata omnia sacerdotibus detegant.

Neque movere nos debet comparatio illa cum sacerdotibus leviticis, qui lepram non vere curabant, sed declarabant. Nam similitudo in eo solum consistit, quod quemadmodum sacerdotes levitici non poterant leprosos curare sine ipsorum cooperatione, sola sua potestate, sed tantum judicabant eos esse leprosos et a consorcio caeterorum segregabant : sic etiam sacerdotes Christiani, non possunt sola sua potestate peccatores justificare, nisi ipsi etiam per Penitentiam, et Confessionem cooperentur, tamen si cooperentur, plane possunt. Quare idem S. Hieronymus cum dixisset : « Pro officio suo cum peccatorum audierit varietates », non addidit, Scit qui ligatus sit, quive solutus, sed : « Qui ligandus sit, quive solvendus. » Sacerdos enim, pro potestate sibi a Christo concessa, peccatores impenitentes ligat, penitentes solvit, et non solum ligatos aut solutos declarat. Quocirca non pugnat Hieronymus cum Chrysostomo, qui in lib. II. de sacerdotio, scribit, sacerdotes autem Christianos non declarare, sed plane purgare lepram spirituales.

Vide eundem Hieronymum in comment. ad 2. cap. Hierem. et in epist. ad Pammachium, et Oceanum, de erroribus Origenis, ubi docet, necessariam esse Confessionem, cum secunda tabula post naufragium sit, culpam simpliciter confiteri.

Tertio, habemus S. Innocentium I. Pontificem, qui in epist. I. ad Decentium Episcopum Eugubinum, cap. VII. ita loquitur : « Caeterum de pondere aestimando delictorum, Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem penitentis, et ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam satisfactionem. »

Quarto, habemus S. Augustinum, qui in lib. 30. homiliarum, homil. 12. docet, confessionem peccatorum a Deo esse praecipiam : « Deus noster, inquit, quia pius est et misericors, vult ut ea confiteamur in hoc saeculo, ne pro illis confundamur postmodum in futuro. »

culo, ne pro illis confundamur postmodum in futuro. »

Idem etiam in eodem opere homil. 41. docet Confessionem sacerdoti esse faciendam : « Non solum, inquit, post penitentiam, ab istis vitiis se homo servare debet sed et ante penitentiam dum sanus est : quia si ad ultimum vite steterit, nescit si ipsam penitentiam accipere, ac Deo, et Sacerdoti peccata sua confiteri poterit. »

Idem tractatu super Psal. 66. docet, peccata omnia esse confitenda : « Tristis esto, inquit, antequam confitearis, confessus exulta : jam sanaberis. Non confitentis conscientia saniem collegerat, apostema tumuerat, cruciabat te, requiescere non sinebat : adhibet medicus fomenta verborum, et aliquando secat, adhibet medicinale ferrum in correptione tribulationis. Tu agnosce medici manum, confitere, exeat in confessione, et defluat omnis sanies, jam exulta, jam letare ; quod reliquum est, facile sanabitur. » Certe omnis sanies, omnia peccata significat, et sicut ex apostemate omnis sanies quam diligentissime exprimens est, ita iudice Augustino, omnia peccata in Confessione aperienda sunt.

Idem etiam Augustinus interfuit Concilio III. Carthaginensi, et canonibus ejus cum caeteris Coepiscopis suis subscripsit : proinde canonem illum 31. supra citatum sine dubio approbavit.

Habetur item in IV. tomo operum S. Augustini, liber de vera et falsa penitentia, qui licet non videatur S. Augustini esse, tamen negari non potest, quin sit alicujus antiqui, probatque scriptoris, cum inde Gratianus, et Petrus Lombardus, multa testimonia in libros suos retulerint. In eo igitur lib. c. 10 : « Quem, inquit, penitet, omnino peniteat, et dolorem lacrymis ostendat, representet vitam suam Deo per sacerdotem, praevenerit iudicium Dei per Confessionem. Praecipit enim Dominus mundatis, ut ostenderent ora sacerdotibus : docens, corporali praesentia confitenda peccata, non per nuntium, non per scriptum manifestanda. » Infra : « Quare qui confiteri vult peccata ut inveniat gratiam, quaerat sacerdotem scientem ligare et solvere : ne cum negligens circa se extiterit, negligatur ab illo, qui cum misericorditer monet. Et cap. 11 de peccatis oculis : « Si peccatum, inquit, occultum est, sufficit referre in notitiam sacerdotis. » Et cap. 14. de circumstantiis peccatorum : « Consideret, in-

quit, qualitem criminis, in loco, in tempore in perseverantia, in varietate persona, et quali hoc fecerit tentatione, et in ipsius vitiis multiplici executione. » Et paulo post : « Omnis, inquit, ista varietas confitenda est. »

Quinto, habemus S. Leonem in epist. 80. ad Episcopos Campaniae, ubi cum prohibuisset, ne peccata secreta publice recitarentur, reddidit rationem, dicens : « Cum reatus conscientiarum sufficit solis sacerdotibus indicari confessione secreta. » Et paulo infra : « Sufficit illa confessio, quae primum Deo offertur, tum etiam sacerdoti. »

Ad hunc locum respondet Kemnitius, pag. 1007. ac dicit, S. Leonem non loqui de confessione omnium peccatorum occultorum, sed tantum de confessione eorum, quae si publicarentur, possent legum constitutionibus percelli, hoc est, eorum, quae olim publice confessioni, et penitentiae subjecta fuerunt. Id vero probat Kemnitius, quia S. Leo inter alias causas cur prohibuerit confessionem publicam peccatorum occultorum etiam illam reddidit, quia periculum erat, ne multi a Penitentiae remediis arcerentur, dum aut erubescunt, aut metuntur iniuriis suis facta sua reserare, quibus possunt legum constitutionibus percelli.

Sed in promptu est refutatio. Nam S. Leo non unam, sed tres causas reddidit, cur prohibenda esset confessio publice scelerum occultorum. Una fuit, quam Kemnitius solam notavit, ne publicarentur crimina, quae possent legum sanctione puniri ; ut homicidia, furta, proditores, et similia. Altera, quia cum multi erubescant flagitia sua publice reserare, ob eam verecundiam a penitentiae remediis arcerentur, si necesse esset occulta flagitia publicari. Ex hac autem secunda causa manifestum est, S. Leonem non esse locutum de illis solis criminibus, quae legum severitate puniuntur. Tertia causa fuit, quia sufficit reatus conscientiarum solis sacerdotibus indicari confessione secreta ; proinde non sunt penitentes ad confessionem publicam adigendi : quae sane causa generalis est, et peccata omnia comprehendit.

Deinde, nulla prorsus ratio fingi potest, cur peccata illa confitenda esse velit S. Leo, quae si publicarentur, legum sanctionibus punirentur ; et non alia. Nam quod Kemnitius dicit, illa sola peccata apud veteres necessario confitenda fuisse, quae si publica fuissent, ad confessionem publicam pertinuisent ; et supra refutatum est, et hoc loco

nihil Kemnitium juvat. Nam ad confessionem publicam pertinebant peccata publica, non ea solum, quæ legum constitutionibus coercerantur, ut adulteria: sed etiam ea, quæ impune committebantur, ut fornicationes. Non igitur recte Kemnitius probat, B. Leonem de illis tantum criminibus esse locutum, quæ per leges publicas prohibebantur, ea ratione, quia ejusmodi crimina confessioni publicæ olim subjecta fuerunt: nam ut jam diximus, non ea solum, sed alia multa præterea confessioni publicæ subjecta fuerunt.

Habemus præterea aliud S. Leonis testimonium, in epist. 91. ad Theodorum Forojulii Episcopum, ubi sic legimus: « Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per Pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparatur æternæ: et qui regenerationis donum violassent, proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum pervenirent, sic divina bonitatis præsiidiis ordinatis, ut indulgentia Dei sine supplicationibus sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim Dei et hominum, homo Christus Jesus, hanc Ecclesiæ Præpositis tradidit potestatem, ut et contentibus actionem pœnitentiæ darent, et eosdem salubri satisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent. » Hoc loco S. Leo apertissime docet, confessionem esse necessariam jure divino. Nam ab ipso Deo ordinatum esse scribit, ut indulgentia Dei sine sacerdotum ministerio nequeat obtineri: et deinde addit, Ministerium sacerdotum ex Christi instituto in eo consistere, ut contentibus pœnitentiam injungant, et eosdem ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admittant. Loqui autem S. Leonem de confessione secreta, et peccatis omnibus etiam occultis, perspicuum est tum ex loco superiore, tum etiam, quia non possent sacerdotes congruam pœnitentiæ actionem injungere, nisi peccata omnia accurate cognoscerent. Porro ad hunc locum Kemnitius nullam solutionem reperire potuit.

Sexto, habemus Sozomenum, qui lib. vii. hist. c. 16. ita loquitur: « Cum prorsus non peccare, natura sit humana diviniore, pœnitentibus, quamvis frequenter deliquissent, veniam dare Deus jussit, et ad impetrandam veniam, confiteri peccata necessarium est. » Hic audis ab homine Græco, et jus divinum, et Confessionis necessitatem.

CAPUT X.

Testimonia reliquorum Patrum ab anno 500. ad 1200.

Nunc addemus testimonia aliqua eorum Scriptorum, qui floruerunt consequentibus ætatibus usque ad annum Domini 1200. quo demum tempore sub Innocentio III. Confessionis omnium peccatorum legem latam fuisse, adversarii mentiuntur.

Habemus igitur post annum Domini 500. Sanctum Gregorium I. qui homil. 26. in Evangelia explicans illa verba: « Quorum remisistis peccata, remittuntur eis. Videndum est, inquit, quæ culpa, aut quæ sit pœnitentia secuta post culpam; ut quos omnipotens Deus, per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat. Tunc enim vera est absolutio Præsidentis, cum æterni arbitrium sequitur Judicis. » Non potest autem sacerdos cognoscere an pro ratione culpæ pœnitentiam egerit, qui solvi desiderat, nisi culpam ipsam, vel potius culpas omnes pœnitens aperte confiteatur: quare necessaria est Confessio omnium peccatorum. Quod etiam eodem in loco idem Gregorius colligit, ex Lazari excitatione et solutione: « Lazaro, inquit, dicitur, veni foras; ac si aperte cuilibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuum intra conscientiam abscondis? foras jam per Confessionem egredere, qui apud te interius per negationem lates. Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam confiteatur peccator: venientem vero foras, solvant discipuli, ut Pastores Ecclesiæ ei pœnam debeant amovere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. »

Eodem sæculo floruit Joannes Climacus, qui in suo libro, qui inscribitur Climax, gradu 4. ita loquitur: « Ante omnia vero culpas nostras præclaro Judici nostro soli confiteamur: omnibusque si ille jussit, confiteri simus parati »; et infra dicit, sine Confessione, quæ fit homini, nullum posse consequi remissionem.

Post annum Domini 600. habemus Cæsarium Episcopum Arelatensem. Is homil. 6. 7. 8. 9. et 10. de Pœnitentia egregie disputat, et in septima quidem scribit, peccata confitendo, et pœnitentiam agendo purgari:

in decima vero paulo fusius de necessitate Confessionis loquitur: « Unde vos, inquit, frequenter admonui, fratres charissimi, iterum atque iterum admonere, et contestor, ut qui se cognoscit de littore continentie, tempestate libidinis, in pelago luxuriæ fuisse jactatum, et castitatis incurrisse naufragium, peccatorum confessionem velut tabulam fractæ navis velociter apprehendat, ut per ipsam de abyso ac profundo luxuriæ possit evadere, et ad portum Pœnitentiæ pervenire, ubi jam tutiori loco spei anchoram figere, et salutem perditam valeat reparare. » Porro, loqui Casarium de Confessione omnium peccatorum in specie, perspicuum est ex hom. 7. ubi comparat peccata morbis, confessionem medicinæ, sacerdotem medico: neque enim, ut etiam supra diximus, satis est ad sanandos morbos corporales, si medico ægrotus deat, se male habere, nisi in specie morbum, vel morbos, si forte pluribus simul vexatur, aperiat.

Post annum Domini 700. venerabilis Beda in commentar. ad cap. 5. epist. S. Jacobi, exponens illud: *Confitemini alterutrum peccata vestra*: « In hæc, inquit, sententia, illa debet esse discretio, ut quotidiana levique peccata, alterutrum cœqualibus confiteamur, eorumque credamus oratione salvari: porro gravioris læpræ immunditiam, juxta legem, sacerdoti pandamus, atque ad ejus arbitrium, qualiter, et quanto tempore jussit, purificari curemus. »

Idem Beda lib. v. histor. Gentis suæ, cap. 14. scribit insigne exemplum militis, qui cum confiteri peccata sua negligeret, vel erubesceret, etiamsi ab ipso rege sapius moneretur, ut more Christiano Confessionem peccatorum suorum faceret, antequam de hoc sæculo exire compelleretur: tandem horribili præcedente visione, ad Inferni perpetuos cruciatus raptus, neglectæ dilateque Confessionis penas justissimas dedit.

Eodem sæculo Theodorus Studytes in vita S. Platonis, laudat eundem Platonem, quod ab adolescente, Pastori animæ suæ confiteri consuevisset, non minus frequenter quam diligenter, peccata omnia, ad intimas usque cogitationes.

Post annum Domini 800. Rabanus Episcopus Moguntinus lib. vii. in Ecclesiasticum, cap. 7. de Confessionis necessitate ita loquitur: « Qui transgreditur mensuram in concupiscentiis carnis, et aggravatur ejus delictis, necesse est, ut per confessionem pecca-

torum, fœditatem evomat, et sic per jejunium et castigationem corporis, ad statum pristinae sanitatis redeat. » Vide eundem lib. ii. de institutione Clericorum. cap. 30.

Eodem sæculo Nicephorus Cartophylas in epist. ad Theodosium, cujus fragmentum exstat in I tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum: « Olim, inquit, omnes oportebat ad ipsos Pontifices accedere, sive illis occulta prodere, et sic vel reconciliationem, vel repudium ferre. Ignoro autem qui factum sit, cur hæc minus observetur: quamvis existimem Pontifices negotiis tædio, frequentique multitudinis turbulentiâ defatigatos, id opere ad Monachos transmississe, ad eos scilicet, qui vere probati sint, aliisque valeant esse utiles. » Et infra: « Porro si quis expertus sit, et frugi, et cum hoc, sacerdotio fungatur, ad illum in primis accedendum. » Ex hoc loco intelligimus, communicatam fuisse a Pontificibus absolvendi potestatem etiam Monachis, non tamen quibuscumque, sed his tantum qui et sacerdotio fungerentur, et doctrina ac probitate præditi essent.

Post annum Domini 900. Radulphus Flaviacensis, lib. iii. in Levitic. cap. 7. « Dignum est, inquit, ut qui peccatorum suorum confessionem facit, consummat ea omnia, quæ ad memoriam revocare potest, Domino pandens; non alia prodens, alia abscondens. »

Post annum Domini 1000. Petrus Damjanus in serm. de S. Andrea: « Quartus gradus, inquit, est confessio oris: hæc pure faciendâ est, quia non est pars peccatorum dicenda, et altera retinenda: neque levia confitenda, et gravia diffidenda etc. » Et infra de sacerdote Confessario loquens: « Videat, inquit, ne unquam de his, quæ sub signo Confessionis accepit, aliquam faciat mentionem etc. »

Idem in epist. ad Desiderium, de miraculis sui sæculi, refert insigne exemplum de integritate Confessionis: « Hugo, inquit, Cluniacensis Abbas, cum ad suum monasterium perduxisset, frater quidam senex in infirmorum domo ingravescente totius corporis tumore languebat. Hic porro cum Abbatibus comperisset adesse præsentiam, lætus effectus, divinam cœpit implorare clementiam: Domine, inquit, quem nullum latet occultum, quæso, si quis reatus in me est, quod non sim hucusque confessus, tu mihi misericorditer in memoriam revoca,